

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

XXXVII. An requiratur, quod licentia sit in scriptis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

eratione Abbatis, & in alia licentia, pro visitatione alicuius Imaginis, aut pro visitatione consanguineae, &c. Secus enim dicendum est, si causae essent diuersae: & quae in eodem ingressu commodè expediti non possent: nam tunc posset homo bis ingredi; quia effectus licentiarum non possunt in eodem ingressu obtineri, ut si, verbi gratia in licentia speciali fuerit expressa causa, quod Paulus, congregato Monialium Capitulo, volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiae generalis, propter concursum populi.

17 Limito tertio, nisi in licentia speciali esset limitata certa dies diuersa omnino à licentia generali; quia quod facit ratio diuersitatis causarum, quae simul commodè non possunt expediti, multò magis id facit temporis, seu dierum variatio.

18 Dices: si Paulus in casu nostro non posset iterum ingredi, esset quia per licentiam generalem videtur reuocata licentia specialis; sed hoc est falsum; ergo, &c. Minor probatur, quia licentia generalis, vel est ius commune, vel priuilegium: si primum, ius commune non tollit priuilegium speciale, nisi expressè illi derogat, cap. i. de constit.

19 lib. 6. Si secundum, priuilegium non tollit aliud priuilegium, nisi de eo mentionem faciat: ergo, &c. maxime si primum priuilegium est speciale, & secundum generale, ut ex communi docet Mandos. in tractat. de priuilegiis, ad instar, gloss. 8. num. 7. & segg. & colligitur ex cap. veniens, de prescript. ubi Gloss. & sequitur Rebuff. cap. i. de prescript. numero 10. ergo in casu nostro licentia specialis prior non censetur reuocata per licentiam generalem posteriorem, iuxta illud commune axioma Iuristarum: speciei non derogatur per genus; quia ratione procurator specialis non censetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, ut probat Costa de retror. c. 9. cas. 13. n. 7.

20 Respondetur, quod ex rationabili, & praesumpta mente Superioris, in casu nostro vel per generalem licentiam censetur reuocata licentia specialis, vel licentia generalis non extenditur ad Paulum, vel si extenditur, in licentia generali intelligitur inclusa, seu confusa licentia specialis. Ratio est, quia non videtur, quod licentia generalis in tali casu extenditur ad Paulum, argum. leg. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. substit. & leg. doli clausula, ff. de verb. obligat. non enim videtur Superior vel le, Paulum habentem licentiam specialem includi in licentia generali; vel si includit, in licentia generali inclusa, seu confusa intelligitur licentia specialis, argum. leg. debitori, Cod. de pactis, & l. cum secundum, Codic. de fideicommissis, quin non solum videtur in licentia generali confundi specialis, sed etiam per illam reuocari, leg. libertis, ff. de aliment. ubi vltimò legatum in codicillis tollit primò legatum in testamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi licentiae generalis videtur renunciasse licentiae specialis; quod locum habet non solum in contrariis, & omnino incompatilibus, sed etiam in ambiosis, & odiosis, argum. cap. de multa, cap. praeerea, de preb. & cap. gratia, de rescript. lib. 6. & dato, quod non renunciasset per alterius licentiae electionem, non potest, nisi semel, effectum consequi, quia ut supra dicebatur, in odiosis, & restringendis quocumque modo quis consequatur effectum gratiae, & licentiae generalis, si effectum suum est consequutus, non potest amplius vi licentiae specialis. Ad probationem minoris respondetur, quod licet posterius priuilegium generale non tollat priuilegium prius speciale, quando sunt contraria (in quo casu pro-

cedit illud commune axioma Iuristarum in contrarium allegatum) tamen quando non sunt contraria, sed de eadem re, tunc in odiosis posterius priuilegium generale, vel non extenditur ad personam cui concessum fuerat speciale, vel si extendatur, intelligitur priuilegium speciale confusum, seu inclusum in generali. Dixi, in odiosis, ut est in casu nostro, nam in fauotabilibus, & ampliandis aliter dicendum est.

Dices secundò; saltem quando Paulus ex licentia generali, effectum ut in licentia speciali intentum (quamvis commodè illum consequi potuisset) actu consequutus non est, potest iterum ad eum consequendum ingredi: ut si verbi gratia causa expressa in licentia speciali fuisset ad visendam aliquam Sancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quisque ingredi posset ad videndam consecrationem, vel benedictionem Abbatis: tunc si Paulus ingrediens ad videndam consecrationem Abbatis, non visitet imaginem illius Sancti, non videtur, cur non possit ingredi ex vi licentiae specialis ad visendam imaginem concessam, sicut dicebatur, quod habens licentiam specialem loquendi cum tali Moniali, v. g. Paula, si is ex vi licentiae generalis omnibus concessam ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, potest postea vtens licentia speciali loqui cum illa.

Respondetur, disparitatem esse; quia per hanc licentiam dispensatio fit in ipsa loquutione, quae erat prohibita, & ideo quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuisse effectum suum: at per licentiam specialem ingrediendi clausuram Monialium ad visendam imaginem, non dispensatur formaliter in ipsa visitatione, sed in ingressu: hic enim est prohibitus, & non visitatio imaginis praecise, & illa est tantum ratio, seu causa dispensandi; unde hoc ipso, quod Paulus semel ingressus est Monasterium Monialium, censetur licentia, seu dispensatio effectum suum habuisse, saltem si per Paulum stetit, quin tunc viseret imaginem. Confirmatur: nam alias si quis habens licentiam ingrediendi clausuram Monialium ad finem visitandi consanguineam infirmam, ingrediatur semel, & illam non visitet, sed aliud agat, posset iterum ingredi, quod non est dicendum.

DVBITATIO XXXVII.

An requiratur, quod licentia sit in scriptis?

SVM MARI VM.

- 1 Licentia ingrediendi clausuram Monasterij Monialium de se et esse in scriptis, nec sufficit tacita, vel oretenus concessa.
- 2 Licentia in scriptis requiritur etiam ad licitum Monialis ex clausura egressum.
- 3 Ingredi clausuram Monasterij Monialium si solum solennitas scriptura desit, ex probabiliori sententia est culpa mortalis.
- 4 Solennitas scriptura in concedendo in clausuram ingressu non est levis, & ad substantiam precepti parum conducent; sed quid graue.
- 5 Alius lege, vel contrahentium consensu scripturam exigens, est nullus si scriptura careat.
- 6 Alius sine forma celebratus non subsistit.
- 7 Licentia oretenus à Prelatis concessa Clericis adstrictis

strictis residentia non excusat eos à fructuum amissione.

- 8 *Contraria sententia est etiam probabilis, & cur.*
- 9 *Religiosus non est reus poenarum contentarum in motu Clementis VIII. de largitione munerum, ob-
tenta licentia superius oretenus, & non in scriptis,
quia dicta solennitas requiritur tantum in foro ex-
terno, non autem interno; sed melius dic, quia dicta
Bulla non est usu recepta.*
- 10 *Causa ingrediendi licet sit clara, v. g. pro aliqua
necessitate Monasterij, non excusat, ut ingressus
sine scriptis sit licitus, iuxta probabiliorum opi-
nionem.*
- 11 *Licentia in scriptis necessaria est etiam ingredien-
tibus verbi gratia ministrandi causa Sacramenta,
medendi infirmis, vel construendi adificium; quia
licet his omnibus in specie sit concessa, non autem
est in individuo.*
- 12 *Concesso principali censetur concessum etiam accesso-
rium, nisi sit aliqua specialis illius accessorii pro-
hibitio.*
- 13 *Licentia in scriptis non est necessaria ministris quan-
do periculum est in mora, ut superior non possit
commodè adiri, & si sit periculum eam obtinendi
oretenus, absque ea ingredi possunt.*
- 14 *Licentia si in solo scripto expectando periculum esset,
est necessaria oretenus.*
- 15 *Abbatissa legitime Prælata ad licentiam ingressus
concedendam, si periculum sit expectare licentiam
Prælati tam in scriptis, quam oretenus, potest
eam concedere, & hoc casu cessat necessitas illius
non obtinenda.*
- 16 *Abbatissa certum non est, quod iure ordinario non
possit huiusmodi licentiam concedere.*
- 17 *Abbatissa ex presumpta mente Prælati, videtur posse
concedere licentiam, quando necessitate urgente non
possit commodè Prælati adiri.*
- 18 *Dispensatio Episcopi expectanda est, quando non
potest sine mora periculo pro ea summus Pontifex
adiri.*
- 19 *Superiores rectè facerent si concederent faculta-
tem ipsis Abbatissis, vel monialium Confessorijs,
ut in casibus necessitatis, & in ordinariis passim
occurrentibus licentiam ingrediendi in scriptis
tribuerent.*
- 20 *Licentia ingressus sicut debet esse in scriptis, ita
licentia egressus alicuius Monialis in scriptis esse
debet.*

Respondetur affirmatiuè: patet ex Tridentino
*sess. de Regular. cap. 5. ibi: Sine Episcopi, aut
Superioris licentia in scriptis obtenta: quare dicen-
dum, quod non sufficiat tacita, etiam si sit ex
scientia, & patientia Superioris quacunque, quia
cum scripturam requirat, nec verbis expressa sufficit:
Confectius in *Privileg. Mendicant. tit. 20. cap. 6. & Le-
zana verb. clausur. n. 25. Similis licentia in scriptis re-
quiritur ad licitum Monialis ex clausura egressum, ut
habet Motus Pij V. qui incipit: Decorum & honestati,
& dicebam dub. 7.**

3 An autem sit culpa mortalis ingredi, si solum
scripturæ solennitas desit (ut solum verbotenus
licentia obtenta fuerit) quamvis causa ingressus sit
legitima, & à legitimo Superiore concessa?

Respondetur ex probabiliori sententia Doctorum
affirmatiuè, quia Tridentinum, & Pius V. in locis su-
pra cit. scripturam requirunt, non solum, ut illa sit
licentiæ concessæ testimonium, quo licentia constet;
sed etiam ut maturius, & sic rarius licentia conce-
datur (ob quam rationem in c. 1. de sentent. excomm. in 6.

iubentur Prælati excommunicationem in scriptis pro-
ferre) ergo non est hæc solennitas levis, & ad sub-
stantiam præcepti parum conducent (ut volunt Au-
ctores oppositæ sententiæ) sed grauis, & ad substan-
tiam præcepti pertinens, atque adeo sub culpa mor-
tali attingens.

Confirmatur, quia actus lege, vel contrahentium
consensu scripturam exigens, est nullus, si scri-
ptura careat, l. contractus, Cod. de fide instrumento-
rum, iuncta Gloss. ibi communiter recepta: & ratio
est, quia tunc scriptura videtur de forma; actus
autem sine forma celebratus non subsistit: ergo
licentia hæc ex iuribus prædictis scripturam exi-
gens, si non sit in scriptis, nulla erit, atque adeo
perinde foret, ac si quis sine licentia ingrederetur, vel
egrederetur, quod in omnium sententia culpa mortalis
esset.

Atque ita tenet Suar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10.
num. 15. Llamas in Append. §. 6. in princip. Bonacina
de clausura, q. 3. num. 2. Lezana cit. num. 25. Con-
fectius tit. 20. cap. 6. ubi ait, quod si licentia non
sit in scriptis, sit irrita, & à poenis incurrendis
non excuset. Eiusdem sententiæ videtur esse Nauarr.
lib. 3. consil. tit. de cleric. non resid. consil. 13. & con-
sil. 22. in 2. edit. num. 5. & segg. quatenus ait, licen-
tiam oretenus Prælati aut Parochis, ut à suis Dico-
cesibus, aut parochiis absint, concessam, eos à fru-
ctuum amissione in Tridentino sess. 23. cap. 1. de reform.
mat. in illos, qui sine licentia in scriptis absint, de-
cretam non excusare.

Quamvis contrarium sit etiam probabile, sicuti
colligitur ex iis, quæ dicebam cap. 14. sess. 3. num. 15.
& sentiunt Miranda de Monialib. q. 3. art. 2. ad fin. Ho-
mobonus de casibus refern. part. 2. cap. 5. & Petr. Bello-
chius in prax. Theolog. Mor. part. 2. quest. 9. num. 162.
ex eo, quia licet per decretum Concilij Tridentini
licentia in scriptis requiratur, hoc tamen quoad fo-
rum externum tantum intelligendum sit, non item
quoad forum internum, in quo cum veritas solum
attendatur, sufficit ut consensus solum iure natu-
rali requisitus interueniat, & citant Innocentium,
Abbatem, & Felinum. Idem sentire videntur Soula
in declarat. Motus Clementis VIII. de largit. muner.
Religiosis interdicit. num. 68. Ioan. Valerius in differ.
vtriusque fori, verb. Munera, numero 83. Faustus in
Thes. Religionis, libro 8. questione 219. numero 5. &
Diana part. 1. tract. 6. resol. 20. dum aiunt, quod li-
cèt Clemens VIII. in dicto Motu proprio sub
multis poenis interdixit Religiosis largitionem
munerum, nisi ex licentia Superioris, & Conuen-
tus in scriptis obtenta, & aliis seruatis condicio-
nibus, quæ ibi requiruntur, id fecerint; nihil-
ominus non sit reus illarum poenarum Religiosus,
qui scripturam, utpote leuem solennitatem, quæ
ad substantialem illius Bullæ rationem non spe-
ctat, omiserit; quodque scriptura in testimonium
fidei sit tantum necessaria pro foro externo, non
item interno. Ad quod tamen responderi posset ex
dictis, negando antecedens; quodque si nunc de
facto Religiosus donando sine licentia Superioris
in scriptis, non est reus dictarum poenarum, id
sit, quia dicta Bulla Clementis VIII. non est usu
recepta, sicuti rectè adnotarunt Doctores, quos ci-
tat, & sequitur Diana loco supra citat. resol. 1. At si
esset usu recepta, probabilius esset oppositum,
quod de facto docent Bert. in exposit. dicta Bulla, p. 2.
cap. 3. & Grassi. de casibus refern. lib. 3. cap. 4. nu-
mero 58.

Adde, quod licet nonnulli Doctores (ut Llamas
loco cit. Miranda tract. de Monialib. questione 2. art. 2.
concl. 2. Hieronym. Rodrig. in Compend. 99. Regul.
resol. 26.

resol. 26. num. 8. Villalobos tom. 2. tractatu 35. diff. 46. num. 4. & multi alij sentiant, licentiam, nec speciale, nec in scriptis exigi, quando causa est clara, vt si verbi gratia sit ad ingressum Confessarij, infirmis sacramenta ministrantis, medici, barbitonforis, camentariorum, lignariorum, & ministriorum similium, ex eo, quod hi omnes excipiuntur in cap. periculofo, iuncta Glossam verb. causa, de statu Regular. in 6. cum enim ibi textus concedat ex causa iusta ingressum, Glossa ponit exemplum in his ministris) tamen probabilis sit etiam oppositum. Doctores quos citat, & sequitur Bonac. cit. punct. 3. numero 2. & ratio est, quia in dicto cap. periculofo exigitur praeter causam claram specialis licentia superioris; quare non est verum, hos excipi in illo textu: & Gloss. ibi verb. causa, solum ait, in his concurrere causam, non tamen ait, hos excipi, quasi ius ipsum eis ingressum, inconsulto superiore, concedat: & Tridentinum vltra causam, & licentiam Superioris in eo textu requirit etiam vt sit in scriptis: vide quae dicuntur infra dubit. 40.

11 Neque obstat, si dicas, quod hi omnes ministri comprehenduntur in licentia v. g. ministrandi sacramenta, medendi infirmis, vel construendi aedificium, &c. ex eo, quia cum ipsorum ingressus ad hanc exequenda sit fini illi omnino necessarius, videtur in iis licentiis inclusus; siquidem qui concedit principale videtur etiam concedere accessoria, sine quibus principale obtineri non potest, l. 2. ff. de iurisd. omni. iud. ergo, &c.

Respondetur enim, quod in dicta licentia hi omnes ministri comprehenduntur, omnes quidem in specie, non autem omnes in individuo; quia hi omnes in specie sunt necessarij, non autem hi omnes in individuo; quin aliquos ex ipsis in individuo, ratione iuuentutis, vel improbae famae, posset Superior iure optimo iudicare indecentes, atque adeo illius ingressum denegare electis alijs ministris maturioris aetatis, & bonae famae. Quapropter ad illud, quod dicitur, concedentem principale videri concedere accessorium: Respondetur, id intelligendum esse, nisi sit aliqua specialis illius accessorii prohibitio, ob quam in talis accessorii concessione specialis aliquis modus concedendi exigatur, vt est in casu nostro.

12 Illud tamen cum Nauarro Comment. 4. de Regular. num. 60. Graff. 1. part. decis. libro 4. cap. 23. numer. 6. in fin. Azorio tom. 1. libro 13. cap. 8. quaest. 8. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. quaest. 46. art. 2. in fin. Tamburino de iure Abbat. disputat. 23. quaest. 9. Bonacina de clausi. quaest. 4. punct. 2. & Lezana verb. Clausura, 13 num. 25. dicendum est, quod vbi repentina horum ministrorum necessitas occurrat, & si superioris licentia in scriptis expectetur, periculum sit in mora, licentia in scriptis tunc necessaria non sit; quia aliter non satis esset repentinis his necessitatibus consultum, quapropter dicendum, quod talis casus sit exceptus ex epicheia, vel quod praesumatur adesse Superioris licentia; quinimmo si sit periculum in mora, quod obtineatur illa oretenus, nec oretenus illam obtineri necessarium erit ob easdem rationes. Nauar. Graff. & alij Doctores in locis supra cit. Quamvis, si in solo scripto expectando periculum esset, necessaria sit licentia verbotenus; quia iura requirunt licentiam, eamque in scriptis obtentam coniunctam: ergo vbi necessitas non excusat ab vtroque, id quod absque morae periculo seruari poterit, necessarium seruandum erit. Doctores, quos citat, & sequitur Bonac. contra Nauarr. & Graffium in locis supra cit.

13 Caterum, an quando periculum est expecta-

re licentiam Praelati, tam in scriptis, quam oretenus, non autem sit periculum expectare licentiam Abbatissae Monasterij, haec necessarium sit expectanda?

Respondetur distinguendo: si Abbatissa generalem a Praelato facultatem huius licentiae concedenda habet, videtur necessarium expectanda; & in scriptis etiam, si in scriptis illam expectare periculum non sit; quia cum tunc Abbatissa ad hanc licentiam concedendam sit legitima Praelata, cessat necessitas illius non obtinenda; Nauar. Bonacina, & Graff. ubi supra. At si Abbatissa dictam generalem a Praelato facultatem non habet: Respondetur, quod adhuc (licet Nauar. & Graff. in locis supra cit. negent tunc licentiam Abbatissae esse necessarium expectandam, forsan ex eo, quia cum absque ea commissione careat Abbatissa facultate huius licentiae concedenda, frustra haec licentia Abbatissae expectaretur;) tamen affirmandum sit, etiam tunc licentiam Abbatissae necessarium esse expectandam; tum quia certum non est, quod Abbatissa iure ordinario non possit eam licentiam concedere, sicut colligitur ex iis, quae dicebantur dubit. 33. tum quia in casibus urgentibus, in quibus non potest sine mora periculo Praelatus adiri, ex praesupposita Praelati voluntate videtur eam licentiam concedere, ad Abbatissam spectare: sicut quando non potest sine mora periculo pro dispensatione aliqua Pontifex adiri, expectanda est dispensatio Episcopi; quippe qui ex praesumpta Pontificis voluntate potest, ratione necessitatis, tunc dispensare. Vide Doctores supra citatos, praecipue Rodriguez tom. 1. quaest. 46. art. 2. in fin. & quaest. 47. art. 4. in fin. & Barbosa de offi. Episc. part. 3. allegat. 102. num. 39. Bonacinam quaest. 4. punct. 3. num. 2. Tamburinum disp. 23. quaest. 9. & Lezanam num. 25. qui subdunt, quod recte facerent superiores, si pro casu necessitatis dicto, quin & pro casibus ordinariis passim occurrentibus, vt quoad medicos, camentarios, lignarios, & similes (quorum opera passim indigent Moniales) Abbatissis, vel Monialium Confessariis facultatem concedendi licentiam in scriptis tribuerent.

Ceterum, quae dicta sunt de licentia ingressus, eadem dicas de licentia egressus (scilicet Monialis e Monasterio) quam in scriptis etiam debere esse, dicebam supra dubit. 7. ex Motu Pij V. qui incipit: Decori, & honestati.

DUBITATIO XXXVIII.

An licentia ad concedendam ingrediendi facultatem, requiratur, quod sit etiam in scriptis?

SUMMARIUM.

- 1 Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non requiritur, quod sit etiam in scriptis.
- 2 Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non est proprie ingrediendi licentia, quam solam in scriptis obtineri petit Tridentinum corrigens cap. periculofo, de Regular. in 6.
- 3 Iuris correctio est stricte interpretanda.
- 4 A diuersis non valet illatio.
- 5 Privilegium ad eius valorem non requirit scripturam, nisi aliter in aliquo casu iure praescribatur.
- 6 Facultas arbitry alteri commissa exigit scripturam in concedenda licentia ingressus.
- 7 Usus receptus in quibusdam locis, quo Episcopus, vel